

På den ”gamla goda tiden” var Den Gamle alltid äldst

Våren 1962 som nybliven legitimerad läkare fick jag tjänst på infektionsklinik. Vi var två underläkare, jour vartannat dygn utom helger, som vi delade med barnkliniken.

Var fjärde fredag till och med söndag inträffade alltså det fasansfulla: att svara för sjuka barn, något som jag inte tränade på vardagarna. Om Den Gamle var bakjour visste man att man bara skulle få telefonråd vid hjälpbehov.

Senapsbadet en succé

En söndag kom ett ängsligt föräldrapar med en 3-månader gammal pojke som hade fått Alvedon mot hög feber. Nu

var han slö och lealös, hade ordentlig undertemperatur. Gissa om unga jourhavande blev minst lika ängslig som föräldrarna! Ringde genast bakjouren, Den Gamle, som efter en del hummande föreslog senapsbad!

– Syster Sylvia, syster Sylvia! Vad ska vi göra? Hört talas om senapsbad?

Syster Sylvia var också ganska ung men hade ett svagt minne av en sådan procedur, letade i lådor och fann senapsfrön i en påse. Vi tappade upp ett varmt bad, lindade en näve frön i gasväv, gned den lilla kroppen i det varma vattnet, och si: den bleka, slappa baby'n blev rosig och stark igen, skrek och fäktade! Mitt första och

Jourens eklut. En serie där läkare redovisar tidiga och viktiga erfarenheter av jourarbete. Bidrag har publicerats i nr 22/99, 32–33/99, 41/99, 43/99, 49/99, 7/00 och 8/00.

sista terapeutiska senapsbad hade varit framgångsrikt!

Dags igen

Några månader senare var det dags igen. Den Gamle var bakjour. Klockan tre på natten ringde en provinsialläkare – dåtidens distriktsläkare – med beskedet:

– Jag skickar en medvetlös 4-åring med kramper och huvudfixering åt höger. Ambulansen bör vara framme om en halvtimme.

Uppställning på barnakuten. Ambulansen kommer. Efter kort undersökning – blödning? encefalit? förgiftning? – ringer jag Den Gamle för att få hjälp.

– Hum, hum. Jaha ... övervaka, kanske. Lumbalpunktion, jaha ... Vi får se ... Det är nog infektion eller kanske ... hum, hum.

Inte en tanke på att karl'n skulle

komma dit och hjälpa mig med diagnos och ställningstagande! Panik! Jag tog fasta på infektionsdiagnosen. Med det dödssjuka barnet på en bårvagn sprang jag genom kulverten till infektionskliniken. Ringde klinikens bakjour som *alltid* kom. Jag sänder honom idag många tacksamma tankar

Hur det gick? Inte så bra. Efter en timme var alla akutresurser mobiliserade: intubation av narkosläkare, friläggning, dropp, intravenösa medikamenter. Barnet dog i encefalit efter ytterligare några timmar, trots alla våra samverkande insatser. Den Gamle hade rätt. Det var infektion. Vi andra hade inte lyckats bättre än han med sitt erfarna hummande.

Men *känslan!* Skulle jag någonsin ha slutat förebrå mig själv om jag förlorat denna patient på egen hand?

Ställ upp, ring och betänk!

Bakjourer, ställ upp! Er insats är livsavgörande ur många aspekter.

Jourhavande, ring bakjouren hellre för ofta än för sällan! Det är *du* som skall igenom ekluten, inte patienten!

Politiker och sjukhuschefer, betänk riskerna med alltför rationaliserade jourer och sammanslagningar, som medför kompetenssänkning!

Tio år senare

Andra jourminnen, nu från medicinakuten på länssjukhus tio år senare, 1972. Fem underläkare på medicinkliniken delade akutjourerna (tre år senare var de tolv stycken!). Jourfallen hopades, väntetiderna blev allt längre. Klockan 18 flyttade jourläkaren och väntande patienter över från medicinmottagningen till akuten. Doktorn medförde en stor korg – lämplig storlek för svamplockning – innehållande akutlista och den viktiga bok i vilken man i handskrift dokumenterade de patienter som var avlidna vid ankomsten till sjukhuset.

En eftermiddag när det kört ihop sig totalt flyttade jag över med ett flertal patienter. Vid 23-tiden på kvällen kunde jag ta mig an den sista av dem, en gammal hostande dam vars uttröttade dotter genast började skälla ut mig. Jag kände hur det stockade sig i halsen.

– Säg inte mera för då börjar jag gråta, hackade jag fram.

Dottern förstod genast att jag var utmattad och gav mig sitt stöd. Vi genomförde konsultationen och undersökningen i bästa samförstånd. Senare på natten somnade jag till och tappade mikrofonen mitt i ett diktat!

Några månader senare upplevde jag en underbar jour. Vår första AT-läkare stod vid min sida; vi delade, vi rådslog, vi betade av! Vilken trygghet! Ingen pa-

tient behövde flytta över till akuten klockan 18!

Rådiga barnmorskor

Samma år höll akupunktören på att döda en man som hade svår kronisk astma. Akupunktur hade just lanserats som universalbehandling mot det mesta. Patientens hade konsulterat en akupunktör på landet några mil från vårt sjukhus. Under behandlingen blev han dålig och ringde på sin dotter. Hon hämtade honom i sin lilla bil och började köra full speed med mål lungkliniken på region-sjukhuset, där patienten var välkänd.

Pappan blev allt sämre, försökte ta sig ur bilen i panik, förvirrad av syrebrist. Dottern såg plötsligt en hänvisning till *sjukhus* och svängde in, ovetande om att den ingång hon valt ledde enbart till förlossningen. Hon ringde på klockan för akutförlossning, två barnmorskor kom springande, såg den nu av cyanos blåliga mannen, slängde upp honom på en bårvagn och rusade genom korridorerna till akuten.

Där stod kirurgjouren och jag helt oförberedda när vi hörde ett ihärdigt tjande från de upphetsade morskorna. I sista sekunden lyckades vi med gemensamma insatser intubera, ventilera och medicinera den arme mannen. Dottern kom galopperande på höga röda stövlar med plåtåsolor i samma ögonblick som vi säkrat luftvägarna!

Enastående eufori

Efter mitt sista dygn som akutjour i mitten på 1970-talet kände jag mig översvallande befriad men också berövad något. Aldrig mer skulle jag få uppleva den enastående eufori som inträder efter ett överståndet jourdygn! Den jublande känslan: jag klarade det igen!

Birgitta Swartz

pensionerad överläkare,
specialist i geriatrik, Kungsbacka

När konsensus saknas om hur läkaren bör behandla, spelar den beprövade erfarenheten stor roll. Det 48-sidiga häftet innehåller 32 korta, praktiskt inriktade artiklar med anknytning till vårdens vardag och vänder sig till alla kliniskt verksamma läkare. Förutom diagnostik med terapi speglas goda exempel på prevention, ledningsfrågor och administration.

Priset är 55 kr.

Enligt min erfarenhet

Beställer härmed.....ex
av "Enligt min erfarenhet"

.....
namn

.....
adress

.....
postnummer

.....
postadress

Insändes till LÄKARTIDNINGEN
Box 5603
114 86 Stockholm

Faxnummer: 08-20 74 35

www.lakartidningen.se
under särtryck, böcker